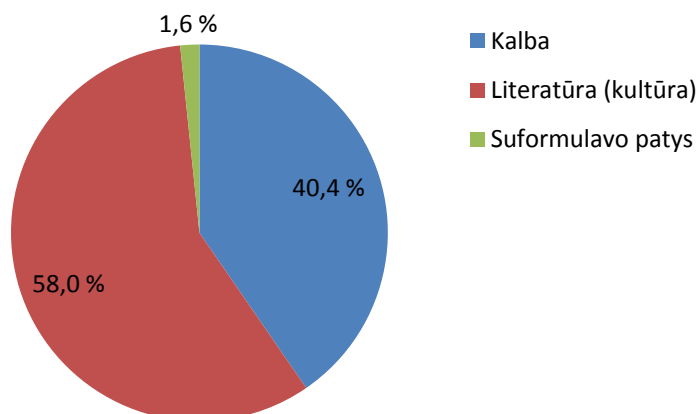

2015 metais lietuvių kalbos ir literatūros įskaitoje dalyvavo daugiau kaip 34000 mokinių (bemaž 96 proc. visų kandidatų). Beveik 94 proc. šios populiacijos sudaro mokiniai iš mokyklų lietuvių, 3,3 proc. – rusų, 2,8 – lenkų, 0,04 – baltarusių mokomosiomis kalbomis. Kaip ir pernai, ją išlaikė apie 99,1 proc. mokinių.

Pateiktoje diagramoje matyti, kaip pasiskirstė mokinių temų sričių pasirinkimai lietuvių kalbos ir literatūros įskaitoje 2015 metais:

Kaip matyti, 40,4 proc. mokinių pasirinko temas iš pirmosios (**kalbos**) srities ir 58 proc. iš antrosios (**literatūros (kultūros)**) srities. Panašiai mokiniai rinkosi ir pernai. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, kad išaugo **kalbos** temas (pernai tokių buvo 32 proc.) pasirinkusiųjų, tačiau sumažėjo **pačių formuluojančiųjų** (palyginimui: 1,6 proc. šiais metais ir 2,2 proc. pernai) skaičius. Nors šis skaičius mažėja (tarkime, 2013 metais tokių mokinių buvo 3 proc.), džiugu, kad yra mokyklų, kuriose kasmet temas formuluoja nemažai pačių ar mokytojo padedamų mokinių. Toks temų formulavimasis tampa tradicija Šiaulių Lieporių, Jonavos Senamiesčio, VšĮ Pranciškonų gimnazijose. Šiais metais nemažai mokinių temas formulavosi ir Palangos senojoje, Šiaulių Stasio Šalkauskio, Kauno Antano Smetonos gimnazijose.

Temų pasirinkimas pagal sritis

Populiariausios pirmosios srities (kalbos) temos buvo apie kitų kalbų poveikį lietuvių kalbai anksčiau ir dabar, jaunosios kartos rašymo įgūdžių formavimąsi, mūsų visuomenės diskusijų kultūrą. Antrojeje – literatūros (kultūros) – srityje daugiausia buvo pasirinktos temos apie grožinio kūrinio autoriaus biografiją, Renesanso ir šių dienų žmogaus pasaulėžiūrą, emigranto vaizdavimą. Lentelėje pateikiamos tiksliausios populiariausių temų trejetukų formuluotės ir jas pasirinkusių mokinių konkrečioje srityje skaičius procentais.

Kalbos sritis		Literatūros (kultūros) sritis	
Tema	Kalbos srityje pasirinkusių mokinių skaičius (proc.)	Tema	Literatūros (kultūros) srityje pasirinkusių mokinių skaičius (proc.)
6. Lietuvių kalba savo istorijoje daug kartų yra patyrusi kitos kalbos poveikį. Remdamiesi pavyzdžiais, paaiškinkite, kurios kalbos ir kaip veikė lietuvių kalbą anksčiau ir dabar.	13,6 proc.	29. Ar grožinės literatūros kūrinys atpažįstami autoriaus biografijos faktai padeda suprasti kūrinį ar trukdo? Savo mintis pagrįskite lietuvių literatūros pavyzdžiais.	14,7 proc.

7. Ar vaikystėje / paauglystėje susiformavęs įprotis rašyti trumpąsias mobiliojo telefono žinutes be skyrybos ženklų, be didžiųjų raidžių, be diakritinių ženklų, vartojant netaisyklingas arba mažai žinomas santrumpas gali pakenkti jaunosios kartos rašymo įgūdžiams? Argumentuotai išsakykite savo požiūrį.	12,2 proc.	17. Kuo skiriasi Renesanso ir šių laikų žmogaus pasaulėžiūra, vertybių sistema, idealai? Savo mintis pagrįskite literatūros pavyzdžiais.	9,5 proc.
3. Lietuvos viešojoje erdvėje vykstančiose diskusijose dažnai pasigendama kultūringo, pagarbaus santykio su pašnekovu. Kaip vertinate mūsų visuomenės diskusijų kultūrą? Savo mintis pagrįskite pavyzdžiais.	5,1 proc.	16. Kaip vaizduojama emigranto dalia XX a. II pusės ir šiuolaikinėje lietuvių literatūroje? Savo mintis pagrįskite pavyzdžiais.	7,3 proc.

Palyginti su 2014 ir net 2013 metais, net ir populiariausias šių metų temas pasirinkusiųjų skaičius buvo mažesnis, tačiau šiais metais mokiniai rinkosi visas temas. Literatūros temas, kaip minėta, pasirinko daugiau mokinių: tarkime, 19, 20, 25, 26 ir 30 literatūros (kultūros) temas rinkosi maždaug po 3 proc. mokinių, 28 – per 5 proc. mokinių.

Mažiausio mokinių dėmesio sulaukė temos apie vaizdingos pasakymo formos grožį (5), lietuvių tautos gimimą iš filologijos (8), audiovizualinę poeziją (9), cenzūros vaidmenį sovietmečiu (10), kintančias lietuvių kalbos etiketo normas (13) ir vizijas, tapus Valstybinės lietuvių kalbos komisijos vadovu (15). Kiekvieną paminėtą šios – pirmosios – kalbos srities temą rinkosi mažiau negu 0,5 proc. mokinių. Iš literatūros (kultūros) srities temų mažiausiai populiarios buvo apie novelės (21), esė (22) žanrus ir poeto paskirtį (24). Šias temas taip pat rinkosi tik po 0,6 proc. mokinių.

Mokinių, kurie rinkosi literatūros (kultūros) srities temas, įvertinimų vidurkis (apie 8,6 balo) yra aukštesnis negu tų mokinių, kurie rinkosi kalbos srities temas (apie 7,7 balo). Tų mokinių, kurie formulavo savo temas, įvertinimų vidurkis – 9 balai. Šie rezultatai panašūs į pernykščius.

Temų pasirinkimas pagal mokomąją kalbą ir lytį

Apibendrinti mokinių temų pasirinkimai rodo, kad populiariausių temų trejetukai kalbos ir literatūros (kultūros) srityse mokyklose pagal mokomąją kalbą truputį skiriasi. Temą apie jaunosios kartos rašymo įgūdžius (7) daugiausia rinkosi rusų tautinės mažumos mokomąja kalba besimokantys mokiniai (16,6 proc.). Lenkų tautinės mažumos mokomąja kalba besimokantys mokiniai daugiausia (14,2 proc.) rinkosi temą apie Renesanso ir šių laikų žmogaus pasaulėžiūrą (17). Lietuvių mokomąja kalba besimokantys mokiniai daugiausia (14,8 proc.) rinkosi temą apie grožinio kūrinio autoriaus biografiją (29).

Kita vertus, nepopuliariausios lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos temos tarp mokinių iš mokyklų skirtinga mokomąja kalba, sutapo. Kalbos srityje mažiausiai rinkosi temas apie istorinius procesus, keičiančius lietuvių kalbos etiketo normas (13) ir sovietmečio cenzūros poveikį bendrinei lietuvių kalbai (10), o literatūros (kultūros) srityje – apie esė žanrą (22).

Lyginant merginų ir vaikų temų pasirinkimo tendencijas, matyti, kad merginos pirmenybę teikė literatūros (kultūros) temai apie grožinio kūrinio autoriaus biografiją (29) – šią temą pasirinko 17 proc. merginų. Vaikų net dvi populiariausios temos buvo iš kalbos srities – atitinkamai 17,4 proc. ir 17,6 proc. jų rinkosi temas apie kitų kalbų poveikį lietuvių kalbai anksčiau ir dabar (6) ir jaunosios kartos rašymo įgūdžius (7).

Mokinių įskaitos įvertinimai pagal mokyklos mokomąją kalbą, lytį ir mokyklos tipą

Įskaitoje buvo vertinamas mokinio pasirengimas kalbai, viešasis kalbėjimas ir atsakymai į klausimus. Galutinis įskaitos įvertinimas – balas – buvo nustatomas pagal taškų ir balų atitikmenų lentelę, kuri yra pateikiama Lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos programoje. Mokiniais iš anksto buvo žinomi įskaitos vertinimo kriterijai ir už juos galimi surinkti taškai, taškų ir balų atitikties.

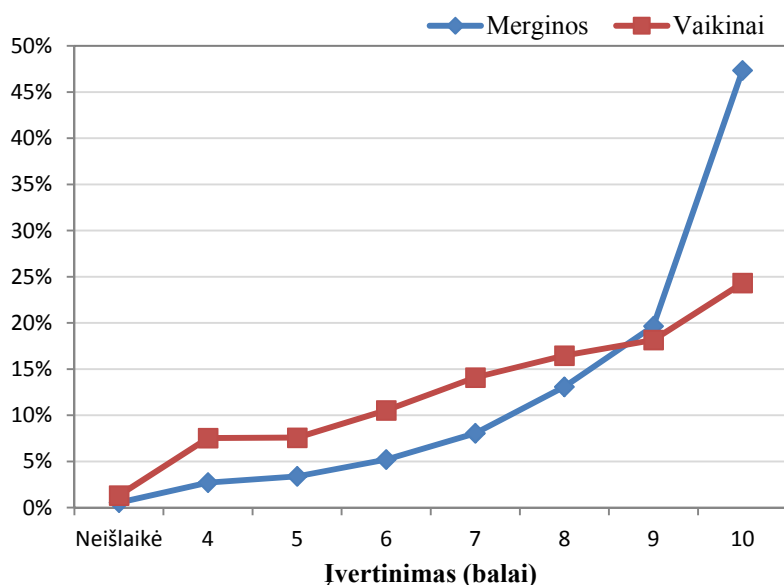
Pateikiamoje lentelėje matyti, kad, lyginant mokinių gautų įvertinimų vidurkius pagal mokyklos mokomąją kalbą, pažymiai skiriasi tik šimtosiomis dalimis. Išsiskiria tik lietuvių mokomąja kalba besimokančių mokinių, kurie temas formulavo patys, įvertinimai.

Visose trijose grupėse pagal mokomąją kalbą įvertinimai už antrosios srities temas yra aukštesni negu už pirmosios.

Kaip matyti iš pateikiamos lentelės, įskaitos įvertinimai per 2013–2015 metus iš esmės yra labai panašūs ir pagal mokinių mokomąją kalbą, ir pagal pasirinktą sritį.

<i>Sritis</i>	<i>Mokyklos mokomoji kalba</i>	<i>Mokinių skaičius 2015 metais</i>	<i>Įskaitos įvertinimo balais vidurkis 2015 metais</i>	<i>Įskaitos įvertinimo balais vidurkis 2014 metais</i>	<i>Įskaitos įvertinimo balais vidurkis 2013 metais</i>
1 (kalbos)	lietuvių	12943	7,8	7,7	8,08
	lenkų	332	7,7	7,5	7,78
	rusų	494	7,4	7,6	7,87
2 (literatūros (kultūros))	lietuvių	18504	8,6	8,4	8,61
	lenkų	620	8,3	8,3	8,47
	rusų	617	8,4	8,1	8,31
Temą suformulavo mokinys su mokytoju	lietuvių	546	9,0	9,1	8,35
	lenkų	6	8,2	7,6	8,16
	rusų	6	8,3	8,4	7,95

Toliau diagramoje pateikiami merginų ir vaikinių gauti įvertinimai balais. Duomenys rodo, kad įskaitos neišlaikiusių vaikinių buvo daugiau kaip du kartus daugiau negu merginų. Mažiau merginų gavo įvertinimus nuo 4 iki 8 balų, ties 9 balų įvertinimu merginų ir vaikinių skaičius susivienodina, o 10 balų įvertinimus gavo 47,3 proc. merginų ir 24,3 proc. vaikinių – tai reiškia, kad maksimalų įvertinimą gavo du kartus daugiau merginų negu vaikinių. Ir įvertinimų vidurkiai rodo skirtumus tarp vaikinių ir merginų vertinimo. Merginų įvertinimo vidurkis yra 8,8 proc., o vaikinių – tik 7,8 proc.

Lietuvių kalbos ir literatūros įskaitą laikusių mokinių įvertinimai pagal mokyklos tipą išsiskyrė labiau negu pagal mokyklos mokomąją kalbą. Kitas svarbus rodiklis – daugiausia mokinių savarankiškai temas formulavosi iš gimnazijų.

<i>Sritis</i>	<i>Mokyklos tipas</i>	<i>Mokinių skaičius 2015 metais</i>	<i>Įskaitos įvertinimo balais vidurkis 2015 metais</i>	<i>Įskaitos įvertinimo balais vidurkis 2014 metais</i>
1 (kalbos)	Gimnazija	8515	8,1	8,2
	Profesinė mokykla	3716	6,9	6,7
	Vidurinė mokykla	1538	7,6	7,6
2 (literatūros (kultūros))	Gimnazija	15747	8,8	8,7
	Profesinė mokykla	2154	7,2	6,9
	Vidurinė mokykla	1853	8,4	8,2
Temą suformulavo mokinys su mokytoju	Gimnazija	534	9,1	9,2
	Profesinė mokykla	15	6,3	6,8
	Vidurinė mokykla	9	8,2	7,5